

Datum van
inontvangstneming

:

02/12/2022

Zaak C-632/22

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

10 oktober 2022

Verwijzende rechter:

Tribunal Supremo (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 oktober 2022

Verzoekende partij:

AB Volvo

Verwerende partij:

Transsaqui S. L.

Voorwerp van het hoofdgeding

Herziening van de uitspraak – „Frauduleuze regeling” – Vrachtwagenkartel – Schadevordering wegens inbreuk op het mededingingsrecht – Verweerster met woonplaats in een andere lidstaat – Dagvaarding betekend aan verweersters dochteronderneming die gevestigd is in dezelfde lidstaat als verzoekster – Eenheid van onderneming

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoek om een prejudiciële beslissing betreffende de uitlegging – Artikel 267 VWEU – Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikelen 47 en 53 – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Artikel 101 VWEU

Prejudiciële vragen

1.- Kan artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, in samenhang met artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, in de in deze beslissing beschreven omstandigheden van het geding betreffende het vrachtwagenkartel aldus worden uitgelegd dat de dagvaarding van een moedermaatschappij waartegen een schadevordering wegens een mededingingsbeperkende gedraging is ingesteld, moet worden geacht naar behoren te hebben plaatsgevonden wanneer de betekening ervan is gedaan (of wanneer is getracht om deze te doen) ten kantore van de dochtermaatschappij die is gevestigd in de staat waar het geding aanhangig is, en de in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij niet in het geding is verschenen, maar verstek heeft laten gaan?

2.- Indien de vorige vraag bevestigend wordt beantwoord, is deze uitlegging van artikel 47 van het Handvest dan verenigbaar met artikel 53 ervan, gelet op de rechtspraak van de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) betreffende de betekening van in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappijen in geschillen betreffende het vrachtwagenkartel?

Aangevoerde Unierechtelijke bepalingen en rechtspraak

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Artikel 47:

„Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

[...]”

Artikel 52, lid 3:

„Voor zover dit Handvest rechten bevat die corresponderen met rechten welke zijn gegarandeerd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door genoemd verdrag aan worden toegekend. Deze bepaling verhindert niet dat het recht van de Unie een ruimere bescherming biedt.”

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Artikel 101.

Richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels inzake schadevorderingen uit hoofde van het nationale recht wegens inbreuken op het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie. Artikel 17, lid 1.

Verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken („de betekening en de kennisgeving van stukken”), en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad.

Artikel 5. Vertaling van stukken

„1. De aanvrager wordt door de verzendende instantie waaraan hij het stuk ter verzending overdraagt, in kennis gesteld van het feit dat degene voor wie het stuk is bestemd, kan weigeren het stuk in ontvangst te nemen omdat het niet in een van de in artikel 8 bedoelde talen is gesteld.

2. De aanvrager draagt de eventuele kosten van vertaling vóór de verzending van het stuk, onverminderd een eventuele latere verwijzing in die kosten door de rechter of bevoegde autoriteit.”

Verordening (EU) 2020/1784 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken („de betekening en de kennisgeving van stukken”). Artikel 9.

Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. Artikel 45, lid 1, onder b).

Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) van 6 oktober 2021, zaak C-882/19, EU:C:2021:800, punten 33-37, 39, 41, 43, 51 en 52.

Arrest Hof van 2 maart 2017, zaak C-354/15, EU:C:2017:157, punt 72.

Arrest Hof van 16 september 2015, zaak C-519/13, EU:C:2015:603, punten 24, 30-33 en 43.

Arrest Hof van 8 mei 2008, C-14/07, EU:C:2008:264, punten 64, 76 en 78.

Arrest Hof van 26 februari 2013, zaak C-399/11, EU:C:2013:107, punten 55 e.v.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arresten van 19 maart 1997, ██████████ Griekenland (EC:ECHR:1997:0319JUD001835791), punten 40 en 41, en

van 26 februari 2002, Del Sol/Frankrijk (EC:ECHR:2002:0226JUD004680099), punt 21.

Aangevoerde bepalingen en rechtspraak van nationaal recht

Spaanse grondwet.

Artikel 24

„1. Eenieder heeft bij de uitoefening van zijn rechten en legitieme belangen recht op effectieve rechterlijke bescherming, waarbij de mogelijkheid van verweer in geen geval mag worden ontnomen.

2. Evenzo heeft eenieder recht op toegang tot de gewone, bij wet bepaalde rechter, op verdediging en bijstand van een advocaat, op informatie over de tegen hem ingebrachte beschuldigingen, op een openbaar proces zonder onnodige vertraging en met alle waarborgen, op het gebruik van de voor zijn verdediging relevante bewijzen, alsook het recht om niet tegen zichzelf te getuigen, om geen schuld te bekennen en op het vermoeden van onschuld.”

Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (wet 1/2000 betreffende het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 7 januari 2000.

Artikel 155: „Gerechtelijke mededelingen aan partijen die nog niet in rechte zijn verschenen of niet door een gemachtigde worden vertegenwoordigd. Woonplaats.”

„1. Wanneer de partijen niet door een gemachtigde worden vertegenwoordigd of wanneer het gaat om de eerste dagvaarding of oproeping van de verweerder, geschiedt de betekening aan de woonplaats van de partijen.

[...]

3. Voor gerechtelijke mededelingen kan als woonplaats worden aangewezen het adres dat in het gemeenteregister voorkomt of officieel voor andere doeleinden is geregistreerd, alsmede het adres dat voorkomt in het officiële register of in de publicaties van beroepsverenigingen in het geval van ondernemingen en andere entiteiten of personen die een beroep uitoefenen waarvoor zij verplicht lid van een beroepsvereniging moeten zijn. Ook de plaats waar niet-incidentele beroepsactiviteiten of werkzaamheden worden uitgeoefend kan voor bovengenoemde doeleinden als woonplaats worden aangemerkt.

[...]

Indien het verzoek gericht is aan een rechtspersoon, kan ook de woonplaats van eenieder met de hoedanigheid van directeur, bestuurder of gevolmachtigde van de onderneming, dan wel van voorzitter, lid of bestuurder van een vereniging die in

een officieel register is ingeschreven, als adres van betekening worden opgegeven; artikel 510, lid 1, punt 4, en artikel 394, lid 2.”

Artikel 510, lid 1, punt 4:

„Een in kracht van gewijsde gegane beslissing is vatbaar voor herziening:

4. Indien de vordering ten onrechte is toegewezen ten gevolge van omkoping, geweld of misleiding.”

Ley 15/2007 de Defensa de la Competencia (wet 15/2007 betreffende de verdediging van de mededinging) van 3 juli 2007. Artikelen 71 en 72. Deze artikelen zetten in wezen de artikelen 2 en 3 van richtlijn 2014/104 om, die de aansprakelijkheid voor inbreuken op het mededingingsrecht en het recht op schadevergoeding voor benadeelden betreffen.

Korte uiteenzetting van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 Op 12 juli 2018 heeft de vennootschap TRANSSAQUI, S.L. (hierna: „TRANSSAQUI”), bij de juzgado mercantil (handelsrechtbank) nr. 1 te Valencia (Spanje) een vordering ingesteld tegen de Zweedse vennootschap AB VOLVO, teneinde vergoeding te verkrijgen van de schade die zij heeft geleden doordat haar bij de aankoop van twee voertuigen in 2008 een te hoge prijs in rekening is gebracht, zulks in het kader van het vrachtwagenkartel waarvan het bestaan is vastgesteld in een door de Europese Commissie gestarte inbreukprocedure.
- 2 Als rechtsgrondslag voor haar vordering beriep TRANSSAQUI zich op de artikelen 72 en 76 van de Spaanse mededingingswet (15/2007), het besluit van de Commissie van 19 juli 2016 inzake een procedure op grond van artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (zaak AT.39824 - Vrachtwagens), waarbij aan onder meer AB VOLVO geldboeten werden opgelegd wegens inbreuken op het mededingingsrecht, en richtlijn 2014/104. TRANSSAQUI vorderde 24 420,69 EUR, een bedrag dat overeenkwam met het te veel betaalde.
- 3 Hoewel AB VOLVO haar domicilie in Zweden had, te weten ██████ Göteborg, gaf verzoekster met het oog op betekening van de dagvaarding aan verweerster de vestigingsplaats op van verweersters dochteronderneming in Spanje, VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A.U. (naamloze eenpersoonsvennootschap), ██████ 7-9, Madrid (Spanje).
- 4 Nadat de vordering door de handelsrechter in Valencia ontvankelijk was verklaard, werd een afschrift van de vordering en de daarbij behorende stukken per aangetekende post verzonden naar het adres van VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A.U., ██████ 7-9, Madrid. Het poststuk werd echter geweigerd met een handgeschreven vermelding van het adres van AB VOLVO in Zweden, waarop de handelsrechter in Valencia TRANSSAQUI een hoorzitting toestond om alle

argumenten aan te voeren die zij in dit verband passend achtte. TRANSSAQUI stelde dat het gedrag van VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A.U., die had geweigerd de dagvaarding voor de vordering tegen AB VOLVO in ontvangst te nemen, niets anders was dan een manoeuvre te kwader trouw om de procedure te vertragen, rekening houdend met het feit dat laatstgenoemde 100 % van het kapitaal van eerstgenoemde bezat, zodat de twee volgens het mededingingsrecht een en dezelfde onderneming vormden. De handelsrechter van Valencia heeft bij beslissing van 22 mei 2019 verweerster, AB VOLVO, overeenkomstig het „beginsel van eenheid van onderneming” gedagvaard op de vestigingsplaats van haar dochteronderneming VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A.U.

- 5 Op 5 september 2019 is via de rechtbank van Madrid geprobeerd de dagvaarding op voornoemd adres te betekenen, maar een advocaat die zich identificeerde als „wettelijk vertegenwoordiger van VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A.U.” weigerde de dagvaarding in ontvangst te nemen, met de mededeling dat de betekening moest plaatsvinden op het vestigingsadres van AB VOLVO in Zweden. Bij een tweede poging van de rechtbank van Madrid op hetzelfde adres van de dochteronderneming in Madrid, ██████████ 7 9, op 30 oktober 2019, kon de dagvaarding worden betekend, aangezien deze in ontvangst werd genomen door een persoon die zich identificeerde als een medewerker van de juridische afdeling.
- 6 Aangezien de handelsrechter van Valencia van oordeel was dat de dagvaarding regelmatig was betekend, en verweerster, AB VOLVO, niet binnen de gestelde termijn in de procedure was verschenen, werd tegen laatstgenoemde verstek verleend en werd de procedure voortgezet. Er werd getracht de desbetreffende uitspraak aan AB VOLVO te betekenen op het vestigingsadres van haar dochteronderneming, VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A.U., maar laatstgenoemde weigerde opnieuw de stukken in ontvangst te nemen omdat het niet het juiste adres was. Op 26 februari 2020 heeft de handelsrechter van Valencia een vonnis gewezen waarbij hij de vordering van TRANSSAQUI toewijst en AB VOLVO veroordeelt tot betaling van een schadevergoeding van 24 420,69 EUR, vermeerderd met de wettelijke rente, alsmede tot betaling van de kosten.
- 7 De handelsrechter van Valencia heeft AB VOLVO per aangetekende brief op het vestigingsadres van de dochteronderneming in Madrid, ██████████ 7-9, in kennis gesteld van bovengenoemd vonnis. De brief is in ontvangst genomen door de aldaar aanwezige persoon, die het ontvangstbewijs op 10 maart 2020 heeft ondertekend. Aangezien de beslissing in kracht van gewijsde was gegaan, werd vervolgens op verzoek van TRANSSAQUI een kostenraming gemaakt die met name de kosten van de advocaat en de gemachtigde omvatte, alsmede de kosten van het bij de vordering overgelegde deskundigenrapport. De rechter stelde AB VOLVO op het genoemde adres in Madrid in kennis van die kostenraming teneinde haar in staat te stellen er een standpunt over in te nemen en er werd een ontvangstbewijs van de mededeling ondertekend. Aangezien verweerster de kosten niet binnen de gestelde termijn heeft betwist, heeft de rechter deze goedgekeurd voor een bedrag van 8 310,64 EUR en AB VOLVO op het bovengenoemde adres van de dochteronderneming in Madrid van zijn beslissing

in kennis gesteld bij aangetekende brief, waarvan het ontvangstbewijs werd ondertekend. Op verzoek van TRANSSAQUI is overgaan tot de tenuitvoerlegging van het vonnis met bevel tot betaling tegen de activa van AB VOLVO door middel van gerechtelijke bevelen die op 17 maart 2021 zijn betekend op het vestigingsadres van de dochteronderneming VOLVO GROUP ESPAÑA, S. A. U., [REDACTED] 7-9, Madrid.

- 8 In opeenvolgende geschriften aan de handelsrechter van Valencia, in antwoord op de diverse pogingen tot de betekening van gerechtelijke mededelingen, heeft VOLVO GROUP ESPAÑA S.A.U. de redenen uiteengezet waarom zij had geweigerd de dagvaardingen en kennisgevingen gericht aan AB VOLVO, die haar vestigingsplaats in Zweden heeft, in ontvangst te nemen. Ten eerste voerde zij aan dat VOLVO GROUP ESPAÑA, S. A.U., en AB VOLVO weliswaar deel uitmaken van hetzelfde concern, maar verschillende rechtspersonen zijn en dat de eerste niet de status van bestuurder van de laatste heeft en niet is gerechtigd om gerechtelijke stukken namens laatstgenoemde in ontvangst te nemen. Ten tweede moeten volgens het Spaanse procesrecht betekeningen aan verweerster worden gedaan op haar plaats van vestiging, en hebben de Spaanse rechterlijke instanties in het kader van geschillen betreffende het vrachtwagenkartel geoordeeld dat betekening op de vestigingsplaats van de verwerende moedermaatschappij in een andere lidstaat, in plaats van op de vestigingsplaats van de dochteronderneming in Spanje, regelmatig is, ondanks de vennootschapsrechtelijke banden. Ten derde moet de betekening of kennisgeving plaatsvinden overeenkomstig verordening (EG) nr. 1393/2007, wanneer de verwerende onderneming haar vestigingsplaats heeft in een andere lidstaat van de Europese Unie. Ten vierde kan verzoekster de regels inzake betekening en kennisgeving niet omzeilen door andere adressen dan dat van verweerster te gebruiken, aangezien dit aanleiding kan geven tot herziening van de gegeven beslissing overeenkomstig artikel 510, lid 1, punt 4, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, of kan leiden tot een verstekvonnis dat in een andere lidstaat mogelijk niet wordt erkend, overeenkomstig artikel 45, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012.
- 9 Op 15 juni 2021 heeft AB VOLVO bij de verwijzende rechter een verzoek ingediend tot herziening van het in kracht van gewijsde gegane verstekvonnis van de handelsrechter van Valencia waarbij zij werd veroordeeld tot betaling van schadevergoeding aan TRANSSAQUI wegens schending van het mededingingsrecht. Zij betoogde dat zij haar verzoek had ingediend binnen de wettelijke termijn van drie maanden vanaf de datum waarop zij kennis had gekregen van de gronden voor herziening, aangezien zij „indirect kennis” had gekregen van de uitspraak waarbij zij werd veroordeeld op het tijdstip waarop de beslissingen tot tenuitvoerlegging van die uitspraak zijn betekend op de plaats van vestiging van haar dochteronderneming in Spanje, te weten op 17 maart 2021.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 10 In het verzoek om herziening beroept AB VOLVO zich op „misleiding” in de zin van artikel 510, lid 1, punt 4, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, volgens hetwelk een in kracht van gewijsde gegane beslissing vatbaar is voor herziening indien het gevorderde ten onrechte is verkregen door misleiding. Die handelwijze bestond erin dat aan de rechtbank een vestigingsplaats werd meegedeeld voor het betekenen van gerechtelijke stukken die niet die van AB VOLVO in Zweden was, maar die van een dochteronderneming in Spanje, met als gevolg dat verweerster bij verstek werd veroordeeld zonder dat zij zich in de procedure heeft kunnen verdedigen. AB VOLVO voert ook aan dat zelfs indien de dagvaarding van de moedermaatschappij op de plaats van vestiging van de dochteronderneming in de lidstaat waar de procedure wordt gevoerd, zou kunnen worden geacht te voldoen aan de vereisten van artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), dan nog moet worden aanvaard dat het rechtstelsel van een lidstaat kan voorzien in een hoger niveau van bescherming van het grondrecht dan uit het Handvest voortvloeit. Daarom moet volgens AB VOLVO met betrekking tot de dagvaarding van de moedermaatschappij om in de procedure te verschijnen en op de vordering te antwoorden de door de Spaanse Tribunal Constitucional vastgestelde norm van effectieve rechterlijke bescherming, die strenger is dan de in het Handvest vastgelegde minimumnorm, in acht worden genomen. Volgens artikel 53 van het Handvest mag immers „geen der bepalingen van dit Handvest worden uitgelegd als zou zij een beperking vormen van of afbreuk doen aan de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden welke binnen hun respectieve werkingsferen worden erkend door [...] de grondwetten van de lidstaten”.
- 11 TRANSSAQUI van haar kant beweert dat AB VOLVO een kwaadwillige processtrategie volgt die er alleen op gericht is de procedure te vertragen met het oog op het grote aantal vorderingen dat door kleine en middelgrote ondernemingen als gevolg van het vrachtwagenkartel is ingesteld. Volgens TRANSSAQUI moeten de verwerende moedermaatschappij en haar dochteronderneming in Spanje voor het mededingingsrecht als één onderneming worden beschouwd, ook al hebben zij een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid. Zij wijst er ook op dat AB VOLVO, anders dan bij eerdere pogingen tot rechterlijke kennisgeving, die om redenen van proceseconomie werden ondernomen, zich in de tenuitvoerleggingsprocedure beschouwde als in kennis gesteld van de veroordeling, ook al vond die kennisgeving plaats op het adres van VOLVO GROUP ESPAÑA, SAU. Bovendien stelt TRANSSAQUI dat zij, als kleine wegvervoersonderneming die door de economische crisis is getroffen, geen beroep had kunnen instellen tot vergoeding van de schade die zij door de handelingen van het vrachtwagenkartel heeft geleden, indien zij de kosten van een vertaling had moeten betalen, zoals verordening (EG) nr. 1393/2007 vereist.

Korte motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 12 Na de publicatie van het besluit van de Europese Commissie van 19 juli 2016 (zaak AT. 39824 – Vrachtwagens) zijn in Spanje duizenden rechtszaken aangespannen waarin schadevergoeding wordt geëist op verzoek van kopers van voertuigen die door het vrachtwagenkartel zijn getroffen. Alleen al in 2021 werden meer dan 2 000 vonnissen in eerste aanleg en meer dan 500 arresten in hoger beroep gewezen. Op 15 juli 2022 waren bij de Tribunal Supremo (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Spanje) 753 cassatieberoepen in behandeling. De rechtszaken zijn bijna altijd aangespannen door kleine of middelgrote ondernemingen die een zeer klein aantal vrachtwagens, of zelfs één enkele vrachtwagen, hebben gekocht in de periode waarin het kartel actief was. De door de Europese Commissie bestrafte ondernemingen (moedermaatschappijen), die geen van alle hun zetel in Spanje hebben, hebben een beroep gedaan op vooraanstaande Spaanse advocatenkantoren om hen te verdedigen.
- 13 Aangezien het bedrag van de vordering in de meeste geschillen niet erg hoog is, kunnen de kosten voor de vertaling van de vordering en, in voorkomend geval, van de daarbij gevoegde stukken [zoals voorgeschreven door de verordeningen (EG) nr. 1393/2007 en (EU) 2020/1784, in het geval van verweerders die in andere lidstaten zijn gevestigd], met name deskundigenverslagen, verhoudingsgewijs zeer hoog zijn. Juist om dergelijke kosten en de vertraging als gevolg van de noodzakelijke internationale justitiële samenwerking te vermijden, vragen de verzoekers in dergelijke gedingen vaak om betekening in de vestigingsplaats van de dochteronderneming in Spanje, ook al is de verwerende moederonderneming, waaraan de Europese Commissie een sanctie heeft opgelegd, in een andere lidstaat gevestigd.
- 14 Het antwoord van de Spaanse rechtbanken op de tot dusver aanhangig gemaakte gedingen is niet uniform. Sommigen hebben het verzoek om betekening in de vestigingsplaats van de dochteronderneming in Spanje afgewezen met het argument dat deze moet plaatsvinden in de vestigingsplaats van de verwerende moedermaatschappij. In andere gevallen is het verzoek wél ingewilligd en is getracht de betekening te laten plaatsvinden in de vestigingsplaats van de dochteronderneming in Spanje, omdat de verwerende moedermaatschappij via haar advocaten hoe dan ook op de hoogte zou zijn van de gestarte gerechtelijke procedure.
- 15 Wat de Spaanse dochterondernemingen van de verwerende moedermaatschappijen betreft, deze hebben in het algemeen betekening in hun vestigingsplaats geweigerd met het argument dat zij volgens het mededingingsrecht weliswaar een en dezelfde onderneming vormen, maar rechtspersonen zijn die verschillen van de moedermaatschappij, en niet gerechtigd zijn betekeningen te ontvangen. Zelfs pogingen om betekeningen te doen geschieden via de advocaat die de verwerende moedermaatschappij in Spanje in andere procedures van dezelfde aard vertegenwoordigt, hebben niets opgeleverd.

- 16 Wat de verwerende moedermaatschappij betreft, in gevallen dat de rechter bij wie het geding aanhangig is oordeelt dat de betekeningen aan de vestigingsplaats van de dochteronderneming in Spanje, of de pogingen hiertoe gevolgd door afwijzingen, rechtmatig zijn, komt het regelmatig voor dat na afloop van de procedure de verwerende moedermaatschappij erkent kennis te hebben genomen van het verstekvonnis en een rechtsmiddel instelt teneinde het hele proces te vernietigen, namelijk een recurso de revisión (verzoek tot herziening) van het vonnis wegens misleiding bij de Tribunal Supremo of een recurso de amparo (verzoek tot herroeping) bij de Tribunal Constitucional.

- 17 De Tribunal Constitucional heeft tot dusver in de bij hem ingediende verzoeken tot herroeping de moedermaatschappij in het gelijk gesteld. Zo heeft hij in zijn arresten 179/2021, 25 oktober 2021, ES:TC:2021:179, en 91/2022, 11 juli 2022, ES:TC:2022:91, verklaard dat het recht van Iveco, S.p.A. op een doeltreffende voorziening in rechte was geschonden, omdat zij als verweerster niet was gedagvaard op haar vestigingsadres in Italië, maar dat gepoogd was de betekening te doen geschieden in Spanje, op het vestigingsadres van haar dochteronderneming of op dat van haar vertegenwoordiger voor de Spaanse rechterlijke instanties.

- 18 Het Hof heeft in zijn rechtspraak, met name in zijn arrest van 6 oktober 2021, zaak C-882/19, het belang benadrukt van het nuttig effect van artikel 101 VWEU (zie de punten 34 tot en met 37), en van de begrippen „onderneming” en „eenheid van marktgedrag” die relevant zijn voor de toepassing van het mededingingsrecht op groepen ondernemingen (zie de punten 39, 41 en 43). Het Hof heeft geconcludeerd dat degene die door het inbreukmakende gedrag van de moedermaatschappij van de groep wordt benadeeld, in bepaalde omstandigheden (zie de punten 51 en 52) de dochteronderneming aansprakelijk kan stellen, namelijk wanneer de twee ondernemingen een economische eenheid vormen.

- 19 Bovendien heeft het Hof in zijn arrest in zaak C-354/15 over de uitlegging van het stelsel van betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken aan andere lidstaten in het licht van artikel 47 van het Handvest geoordeeld dat verordening nr. 1393/2007 beoogt „dat in elk concreet geval wordt gezorgd voor een juist evenwicht tussen de belangen van de verzoeker en die van de verweerder waarvoor het stuk is bestemd, door het streven naar een doelmatige en snelle verzending van processtukken te verzoenen met het vereiste te waarborgen dat de rechten van verdediging van degene voor wie die stukken zijn bestemd, op passende wijze worden beschermd, onder meer door te verzekeren dat die stukken daadwerkelijk en snel worden ontvangen” (punt 72).

- 20 Evenzo heeft het Hof in zijn arrest in zaak C-519/13 geoordeeld dat bij het door verordening nr. 1393/2007 nagestreefde doel „te zorgen voor een evenwicht tussen de rechten van de verzoekende en verwerende partijen teneinde het recht op een eerlijk proces te waarborgen” „op geen enkele wijze afbreuk mag worden gedaan aan de rechten van verdediging van degenen voor wie de stukken bestemd

zijn, welke rechten voortvloeien uit het recht op een eerlijk proces, dat is neergelegd in artikel 47, tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 6, lid 1, van het op 4 november 1950 te Rome ondertekende Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden”. De nationale rechterlijke instanties moeten er derhalve „in elk concreet geval zorg voor dragen dat de respectievelijke rechten van de betrokken partijen op evenwichtige wijze worden beschermd door het streven naar een doelmatige en snelle betekening of kennisgeving in het belang van de verzoeker af te wegen tegen het streven naar een doeltreffende bescherming van de rechten van verdediging van degene voor wie het stuk is bestemd.” (punten 24, 30 tot en met 33 en 43).

- 21 Ten slotte heeft het Hof in zijn arrest in zaak C-399/11 geoordeeld over de mogelijkheid voor een lidstaat „in het algemeen de door zijn grondwet gegarandeerde grondrechtenbescherming toe te passen wanneer deze hoger is dan die welke uit het Handvest voortvloeit, en die bescherming in voorkomend geval in te roepen tegen de toepassing van bepalingen van Unierecht.”
- 22 Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van zijn kant heeft bij de uitlegging van artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, waarmee artikel 47 van het Handvest correspondeert, geoordeeld dat de daadwerkelijke toegang tot de rechter niet kan worden beperkt tot een louter „theoretische of illusoire” beroepsmogelijkheid [zie de arresten van 19 maart 1997, Griekenland (EG:ECHR:1997:0319JUD001835791), punten 40 en 41, en van 26 februari 2002, Del Sol/Frankrijk (EG:ECHR:2002:0226JUD004680099), punt 21].
- 23 De verwijzende rechter betwijfelt of artikel 47 van het Handvest, gelezen in samenhang met artikel 101 VWEU, aldus kan worden uitgelegd dat het rechtmatig kan worden geacht om de verwerende moedermaatschappij op te roepen in de Spaanse vestigingsplaats van een dochteronderneming wanneer het bestaan van één enkele onderneming in de zin van het mededingingsrecht is vastgesteld. Enerzijds kan, gezien het vereiste van een vertaling van de vordering en de uitgebreide bewijsstukken in een andere taal, met de kosten die dat inhoudt, alsmede de vertraging die de noodzakelijke internationale justitiële samenwerking met zich meebrengt, de effectieve rechterlijke bescherming van degenen die door het vrachtwagenkartel worden getroffen worden ondermijnd, omdat het voor hen te belastend is, en kan afbreuk worden gedaan aan het nuttig effect van artikel 101 VWEU. Gezien het mechanisme voor de verdeling van de kosten in dit soort geschillen over schadevorderingen is het daarentegen niet gegarandeerd dat de verzoeker de door hem gemaakte procedurekosten altijd kan terugvorderen, aangezien het kan voorkomen dat zijn vorderingen niet volledig worden toegewezen en er dus geen kostenveroordeling volgt. Artikel 17, lid 1, van richtlijn 2014/104 voorziet immers in een raming van de geleden schade (zie op dit punt het bij het Hof aanhangige verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-312/21).

- 24 Er zij ook op gewezen dat het dagvaarden van de moedermaatschappijen op hun vestigingsadres in een andere lidstaat de verzoekers niet noodzakelijkerwijs een wezenlijk voordeel zal opleveren. Tot op zekere hoogte kunnen de moedermaatschappijen een beter georganiseerde verdediging verkrijgen via advocatenkantoren die gevestigd zijn in Spanje, waar de dochtermaatschappij is gevestigd, om redenen van taal en de behandeling van documentatie. Het gaat dus om het evenwicht tussen het recht op een doeltreffende voorziening in rechte van de verzoeker en de verweerder, gelet op het reële nut van de procedurele stappen die beide partijen raken. Indien volgens de rechtspraak van het Hof degene die door een inbreuk op het mededingingsrecht wordt geraakt een vordering kan instellen tegen een dochteronderneming en deze laatste kan worden veroordeeld voor het inbreukmakende gedrag van haar moedermaatschappij, indien het bestaan van de eenheid van onderneming niet wordt betwist, lijkt het slechts logisch dat de dagvaarding en de stukken aan de dochtermaatschappij kunnen worden betekend in de rechtstreeks tegen de moedermaatschappij ingestelde procedure.
- 25 De verwijzende rechter heeft twijfels bij de uitlegging van artikel 53 van het Handvest inzake de afweging van de effectieve rechterlijke bescherming van de moedermaatschappij, in casu AB VOLVO, en de benadeelde partij als gevolg van de gedragingen van het vrachtwagenkartel, alsmede bij de verwezenlijking van het nuttig effect van artikel 101 VWEU. De mogelijke uiteenlopende uitleggingen van het Unierecht doen zich niet uitsluitend voor bij de Spaanse rechters, maar kunnen ook gevolgen hebben voor de rechters van andere lidstaten bij de behandeling van verzoeken om tenuitvoerlegging van buitenlandse uitspraken die bij verstek zijn gedaan omdat de betekening aan de verweerder niet in diens eigen woonplaats heeft plaatsgevonden, en die in voorkomend geval een weigeringsgrond kunnen opleveren uit hoofde van artikel 45, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012. Indien de verwijzende rechter de door AB VOLVO gevraagde herziening zou toestaan, zou de veroordeling worden vernietigd en zou de procedure moeten worden overgedaan, hetgeen betekent dat de vordering en de aanvullende stukken in de taal van verweerster moeten worden vertaald en naar de lidstaat moeten worden gezonden waar zij haar vestigingsplaats heeft.